

Enquêteresultaten

Aanvullend en verrijkend onderwijs in Nederland

Aanleiding

Het kabinet introduceert begin 2025 het Herstelplan kwaliteit onderwijs met als focus het verbeteren van reken-, schrijf- en leesvaardigheden. Basisvaardigheden zijn ontzettend belangrijk en daarin is nog veel te verbeteren.

Het onderwijsveld heeft echter óók een opdracht om kinderen sociaal-emotionele vaardigheden bij te brengen én zich voor te bereiden op een plek in de maatschappij. Uit eerder onderzoek weten we dat kinderen en jongeren juist cognitief beter gaan leren als er voldoende aandacht is voor sociaal-emotionele ontwikkeling. Er is (terecht) groeiende aandacht voor burgerschapsonderwijs; het is echter volstrekt irrealistisch om te verwachten dat het behalen van de doelen voor burgerschapsonderwijs onze kinderen en jongeren voldoende goed voorbereidt om kansrijk mee te draaien in de maatschappij. Zeker voor diegenen voor wie het niet vanzelfsprekend is dat ze dit van huis uit meekrijgen en die dat dus harder nodig hebben. We hebben alle talenten in Nederland keihard nodig en dus hebben we extra (en ongelijk) te investeren in sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen en jongeren.

Enquête

Het onderwijs kan dit niet alleen, nog even los van het te grote lerarentekort. Een goede samenwerking met onder andere aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs is daarom essentieel. Juist om de horizon van de kinderen te verbreden, de talenten te ontplooiën en ze daarmee voor te bereiden op de toekomst en de arbeidsmarkt. Het bordje van de leraar is echter overvol en het aanbod van externe aanbieders overweldigend. Het risico van kwaliteitsverlies en inefficiëntie ligt op de loer met meer kansengelijkheid als gevolg. Daarom hebben Samenwerkingsverband Kansengelijkheid en Burgerschapsonderwijs (SKB) en de Maatschappelijke Alliantie besloten samen een enquête uit te zetten onder 42 Nederlandse scholen en 27 aanbieders van aanvullend onderwijs in Nederland met twee doelen: 1) Te achterhalen wat er nodig is om het aanbieden van aanvullend en verrijkend onderwijs te vergemakkelijken en te stimuleren 2) De kwaliteit van samenwerking te waarborgen, zodat we nog beter kunnen werken aan meer kansengelijkheid.

Met de aanbevelingen die voortkomen uit deze enquête kunnen de aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs en het onderwijs zelf aan de slag. Daarnaast bieden de uitkomsten richting aan het kabinet om invulling te geven aan structureel beleid voor samenwerking met aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs om zo kansengelijkheid tegen te gaan.

Hierna volgt een samenvatting van de resultaten uit deze enquête inclusief de daarop gebaseerde aanbevelingen. Wij hechten er waarde aan te vermelden dat deze enquête géén wetenschappelijke grondslag heeft, maar wel een goede indruk geeft van de ervaringen in de praktijk.

De respondenten

Totaal hebben **42 scholen** deelgenomen aan de enquête die is uitgevoerd in november en december 2024. De respondenten bestonden voornamelijk uit **leraren/docenten en schoolleiders (74%)**. Bijna **60% van de respondenten is werkzaam in het primair onderwijs**, terwijl **31% werkzaam is in het voortgezet onderwijs**. De overige respondenten zijn werkzaam in het voortgezet speciaal onderwijs, MBO, HBO of op een universiteit. De deelnemende scholen zijn verspreid over heel Nederland.

Inzet aanvullend onderwijs t.b.v. sociaal-emotionele ontwikkeling

Maar liefst **95% van alle respondenten** ziet de brede sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen als een taak voor het onderwijs. En hoewel **96% van deze onderwijsprofessionals** het waardevol vindt om daarvoor externe aanbieders van aanvullend onderwijs in te zetten, maakt tot op heden **slechts 57% daar met grote regelmaat gebruik van**.

Vindbaarheid en kwaliteit aanvullend onderwijs

Slechts **27% van de respondenten** vindt het makkelijk om aanbod van aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs te vinden dat past binnen de doelen van hun curriculum. **91% geeft dan ook aan** dat ze geholpen zouden zijn met **één digitale vindplaats** voor al het aanbod van aanvullend onderwijs. **66% van de respondenten vindt het moeilijk** om de kwaliteit van aanbieders te bepalen voordat ze een keuze maken. Van alle respondenten **antwoordt 77% dan ook positief** op de vraag of de kwaliteit van aanbieders van aanvullend onderwijs onafhankelijk gecheckt zou moeten worden en dat dit openbaar inzichtelijk moet zijn.

Coördinatie en financiering aanvullend onderwijs

64% van de respondenten vindt niet dat het aansturen en coördineren van de samenwerking met aanbieders van aanvullend onderwijs bij een leraar hoort te liggen.

Daarbij geeft **minder dan de helft** aan dat ze voldoende goede ondersteuning op of via school krijgen om deze samenwerking op te zetten en te begeleiden. **Slechts een enkele respondent** geeft aan al een coördinator op school te hebben om deze **samenwerking projectmatig vorm te geven**. Ruim de helft van de onderwijsprofessionals heeft **onvoldoende structurele financiering** voor het inzetten van externe aanbieders van aanvullend onderwijs en **slechts 19% vindt** de financieringsstromen voor het inzetten van aanbieders van aanvullend onderwijs op school effectief en efficiënt ingericht. **69% geeft dan ook aan geholpen te zijn** met een **gefinancierde coördinator** op of via school die op projectmatige wijze de samenwerking met aanbieders van aanvullend onderwijs kan vormgeven.

De respondenten

Totaal hebben **27 aanbieders** van aanvullend en verrijkend onderwijs deelgenomen aan de enquête. De enquête is uitgevoerd in november en **december 2024**. Deze aanbieders zijn gericht op talentontwikkeling, arbeidsmarktoriëntatie, individuele begeleiding, ontmoetingen met rolmodellen, burgerschapsvaardigheden en/of ondernemerschapsvaardigheden. De aanbieders zijn verspreid over heel Nederland.

Vindbaarheid en kwaliteit aanvullend onderwijs

Net als de onderwijsprofessionals vinden de meeste **aanbieders van aanvullend onderwijs (85%)** dat de brede sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen onderdeel is van de opdracht van het onderwijs en zien daarbij een belangrijke rol weggelegd voor maatschappelijke organisaties.

Net **iets meer dan de helft** van de aanbieders van aanvullend onderwijs zou het helpend vinden als er **één digitale vindplaats** zou zijn waar al het aanbod van maatschappelijke organisaties voor het onderwijs te vinden zou zijn. Hiermee **sluiten ze zich aan** bij de overgrote meerderheid van de schoolprofessionals. **70% van de respondenten** heeft er **geen enkel probleem mee** als de **evaluaties van scholen** over maatschappelijke organisaties openbaar inzichtelijk zijn en **63% is het er zelfs mee eens** dat de kwaliteit van maatschappelijke organisaties, werkzaam binnen het onderwijs, onafhankelijk gecheckt moet worden.

Coördinatie en financiering aanvullend onderwijs

74% van de aanbieders van aanvullend onderwijs is van mening dat het **aansturen en coördineren** van de samenwerking met maatschappelijke organisaties **niet bij de leraar hoort te liggen**.

Daarbij geeft **67% van de aanbieders** van **aanvullend onderwijs** aan geholpen te zijn met een **gefinancierde coördinator** op school die de samenwerking met maatschappelijke organisaties op projectmatige wijze kan vormgeven. Ze sluiten zich hiermee aan bij het merendeel van de onderwijsprofessionals. **63% van de respondenten** geeft aan over **onvoldoende structurele financiering** te beschikken voor het bekostigen van hun maatschappelijke organisatie. En net als de onderwijsprofessionals vindt **74% van de aanbieders** dat de **financieringsstromen** voor het inzetten van maatschappelijke organisaties op school **niet effectief en efficiënt** zijn ingericht.

Conclusies

Op basis van deze enquête trekken het SKB en de Maatschappelijke Alliantie de volgende conclusies:

1. De brede sociaal-emotionele ontwikkeling is onderdeel van de opdracht van het onderwijs.
2. Aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs zijn daarin van grote toegevoegde waarde.
3. De vindbaarheid van het aanbod van aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs is onvoldoende.
4. De kwaliteit van dienstverlening van aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs zou onafhankelijk gecheckt moeten worden en openbaar inzichtelijk worden gemaakt.
5. Aansturen en coördineren van de samenwerking met aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs zou niet bij de leraar moeten liggen.
6. Er is baat bij een structureel gefinancierde coördinator die op of via school op projectmatige wijze de samenwerking met aanbieders van aanvullend onderwijs vormgeeft.
7. De financieringsstromen voor het inzetten van maatschappelijke organisaties op school zijn niet effectief en efficiënt ingericht.
8. Er is überhaupt onvoldoende structurele financiering voor het inzetten van externe aanbieders van aanvullend onderwijs.

Het SKB en de Maatschappelijke Alliantie doen op basis van de enquête, de conclusies én de ervaringen uit de dagelijkse praktijk de volgende vier zeer concrete aanbevelingen aan het kabinet om te strijden voor méér kansengelijkheid:

1. Erken het belang van verrijkend aanvullend onderwijs en zie toe op kwaliteit

In het licht van kansengelijkheid is het belangrijk dat ieder kind en jongere toegang heeft tot aanvullende educatieve onderwijsprogramma's die aantoonbaar van toegevoegde waarde zijn. We roepen de Staatssecretaris van Funderend Onderwijs en Emancipatie daarom op om met een Nota Burgerschap en Gelijke Kansen te komen waarin uitgewerkt wordt hoe een sluitend aanbod van aanvullend onderwijs tot stand komt. In deze Nota Burgerschap en Gelijke Kansen vragen wij ook om aandacht voor het onafhankelijk toezien op de kwaliteit van aanbieders van verrijkend aanvullend onderwijs. Dat verdienen onze kinderen en jongeren.

2. Investeer structureel in verrijkend aanvullend onderwijs

We roepen het kabinet op om voldoende en structurele financiële middelen vrij te maken voor aanvullend onderwijs en deze middelen rechtstreeks aan de aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs over te maken (nadat ze de onafhankelijke kwaliteitscheck hebben ondergaan). Zo voorkomen we dat scholen veel tijd kwijt zijn aan subsidieaanvragen en zorgen we dat kinderen kunnen blijven profiteren van verrijkend aanvullend onderwijs.

3. Maak de inzet van een coördinator mogelijk

Een coördinator is vanuit de school verantwoordelijk voor het uitdenken, opzetten en coördineren van de samenwerking met aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs. Deze persoon kan de vele uren die gaan zitten in deze taken wegnemen bij de al overbelaste leraar. Juist op de scholen met de meest kwetsbare kinderen zijn de personeelstekorten het grootst en kan deze coördinator direct een belangrijke impact hebben.

4. Zorg voor één digitale vindplaats

Ontlast het onderwijs door zorg te dragen voor één digitale vindplaats waar alle aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs zijn te vinden die de onafhankelijke kwaliteitscheck hebben ondergaan.

Bijlagen

Bijlage(s)

Gedetailleerde enquêteresultaten

Over SKB

Het SKB is een samenwerkingsverband waar 26 partners aangesloten zijn en er steeds meer aansluiten. Deze organisaties verrijken al meer dan twintig jaar het onderwijs met aanvullende programma's gericht op het verbreden van de horizon en het vergroten van de veerkracht van kinderen en jongeren. Denk daarbij aan sollicitatietrainingen, debattrainingen, talentontwikkeling, ontmoetingen met rolmodellen en ondernemerschapslessen. Onze gezamenlijke missie is gelijke kansen voor ieder kind in Nederland. Daarom bundelen wij de krachten en vormen wij een nog krachtigere stem in Den Haag

Over de Maatschappelijke Alliantie

De Maatschappelijke Alliantie is een stichting die publiek-private partijen verbindt om zo gezamenlijk effectief te werken aan schaalbare oplossingen voor maatschappelijke opgaven. Veel maatschappelijke opgaven zijn namelijk te complex om alleen door overheid, bedrijfsleven of maatschappelijk middenveld aangepakt te worden. Ze vragen om een bundeling van krachten in nieuwe vormen van samenwerkingen. Politiek/overheid, betrokken bedrijven en maatschappelijke organisaties werken in allianties samen aan concrete oplossingen om zo een vreedzame en inclusieve samenleving te bevorderen.

Bijlage 1: Overzicht van enquêtevragen scholen inclusief de antwoorden

Vragen aan het onderwijs	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal Eens
De brede (sociaal-emotionele) ontwikkeling van kinderen is onderdeel van de opdracht van het onderwijs	5%			45%	50%
Het inzetten van aanbieders van aanvullend onderwijs voor de brede (sociaal-emotionele) ontwikkeling van kinderen heeft toegevoegde waarde	1%		1%	48%	48%
Ik maak nu met grote regelmaat gebruik van aanbieders van aanvullend onderwijs als onderdeel van de brede (sociaal-emotionele) ontwikkeling van kinderen	2%	16%	25%	39%	18
Het is makkelijk om het aanbod van aanbieders van aanvullend onderwijs te vinden dat past binnen de doelen van mijn curriculum	7%	41%	25%	20%	7%
Ik zou geholpen zijn met één digitale vindplaats met al het aanbod van aanbieders van aanvullend onderwijs	2%		7%	48%	43%
Ik vind dat er te veel aanbod is van aanbieders van aanvullend onderwijs	2%	20%	32%	30%	16%
Het is voor mij makkelijk om de kwaliteit van aanbieders van aanvullend onderwijs te bepalen voordat ik een keuze maak welke aanbieder ik inzet	10%	55%	16%	14%	5%
Ik vind dat de kwaliteit van aanbieders van aanvullend onderwijs die in het onderwijs werkzaam zijn onafhankelijk gecheckt moet worden		5%	18%	52%	25%
Ik ben tevreden over de inzet en kwaliteit van aanbieders van aanvullend onderwijs	2%	7%	43%	43%	5%
Het aansturen en coördineren van de samenwerking met aanbieders van aanvullend onderwijs hoort niet bij een leraar te liggen		18%	18%	39%	25%
Ik heb voldoende goede ondersteuning op of via school om de samenwerking met aanbieders van aanvullend onderwijs op te zetten en te begeleiden	14%	25%	20%	32%	9%
Ik zou geholpen zijn met een gefinancierde coördinator op of via school die op projectmatige wijze de samenwerking met aanbieders van aanvullend onderwijs beter kan vormgeven	1%	5%	25%	39%	30%
Indien van toepassing (slechts 8 antwoorden): Wij hebben al een coördinator op school die op projectmatige wijze samenwerkt met aanbieders van aanvullend onderwijs en dat werkt goed	25%		50%	13%	13%
Ik heb voldoende structurele financiering voor het inzetten van aanbieders van aanvullend onderwijs op school	20%	36%	27%	14%	3%
De financieringsstromen voor het inzetten van aanbieders van aanvullend onderwijs op school zijn effectief en efficiënt ingericht	23%	30%	30%	16%	1%

Bijlage 2: Overzicht van enquêtevragen aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs inclusief de antwoorden

Vragen aan aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal Eens
De brede (sociaal-emotionele) ontwikkeling van kinderen is onderdeel van de opdracht van het onderwijs	4%	4%	7%	41%	44%
Het inzetten van aanbieders van aanvullend onderwijs voor de brede (sociaal-emotionele) ontwikkeling van kinderen is van cruciaal belang	4%		7%	30%	59%
Ik vind dat er teveel aanbod is van aanbieders van aanvullend onderwijs richting het onderwijs	4%	15%	48%	19%	15%
Het zou ons helpen indien er één (digitale) vindplaats is met al het aanbod van aanbieders van aanvullend en verrijkend onderwijs voor het onderwijs	4%	7%	30%	33%	26%
Ik vind dat de kwaliteit van aanbieders van aanvullend onderwijs die in het onderwijs werkzaam zijn onafhankelijk gecheckt moet worden	7%		30%	41%	22%
Ik vind het prima dat de evaluatie van scholen over aanbieders van aanvullend onderwijs openbaar inzichtelijk zijn	7%	7%	15%	48%	22%
Ik zou geholpen zijn met een gefinancierde coördinator op of via school die op projectmatige wijze de samenwerking met aanbieders van aanvullend onderwijs beter kan vormgeven	11%	11%	11%	41%	26%
Het aansturen en coördineren van de samenwerking met aanbieders van aanvullend onderwijs hoort niet bij een leraar te liggen			26%	52%	22%
Ik ben tevreden over de inzet en kwaliteit van aanbieders van aanvullend onderwijs	2%	7%	43%	43%	5%
Ik heb voldoende structurele financiering voor het bekostigen van onze dienstverlening aan scholen	22%	41%	19%	7%	11%
De financieringsstromen voor het inzetten van aanbieders van aanvullend onderwijs op school zijn effectief en efficiënt ingericht	37%	37%	22%		4%